JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Renko, Vappu; Hirvi-Ijäs, Maria

Title: Kulttuuripolitiikkaa erilaisilla alueilla

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Kulttuuripolitiikan tutkimuksen seura, 2022

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Renko, V., & Hirvi-Ijäs, M. (2022). Kulttuuripolitiikkaa erilaisilla alueilla. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja, 6(1), 53-55. https://doi.org/10.17409/kpt.125635

Vappu Renko & Maria Hirvi-Ijäs

KULTTUURIPOLITIIKKAA ERILAISILLA ALUEILLA

Diane Saint-Pierre & Monica Gattinger (toim.) *Cultural Policy. Origins, Evolution, and Implementation in Canada's Provinces and Territories.* University of Ottawa Press, 2021, 668 sivua, ISBN (Paper) 9780776628950

Valtioon ja kuntiin verrattuna alueellinen kulttuuripolitiikka on ollut harvemmin tutkimusten kohteena. Tätä aukkoa paikkaa osaltaan Diane Saint-Pierren ja Monica Gattingerin toimittama Cultural Policy. Origins, Evolution, and Implementation in Canada's Provinces and Territories. Kanadan alueellista kulttuuripolitiikkaa käsittelevä teos julkaistiin ranskaksi jo vuonna 2011 ja päivitettynä englanninkielisenä versiona vuosikymmen myöhemmin.

Kirja muodostaa kunnianhimoisen kokonaisuuden, jossa omissa alaluvuissaan analysoidaan kulttuuripolitiikkaa maan kymmenessä provinssissa ja kolmessa territoriossa. Lisäksi loppuluvuissa kuvataan alueellista näkökulmaa paikalliseen kulttuuritilastointiin sekä hahmotellaan kehystä alueellisen kulttuuripolitiikan vertailuun eri maiden välillä. Kanadan vertailukohtina esitellään Iso-Britannia, Ranska ja Yhdysvallat, sillä maiden välillä on tiiviitä historiallisia, kulttuurisia, taloudellisia ja poliittisia yhteyksiä.

Kanada on useista sisäisistä, itsehallinnollisista alueista koostuva liittovaltio. Näin se tarjoaa alueellisille kulttuuripolitiikoille kehyksen, joka poikkeaa huomattavasti esimerkiksi Suomesta.

Kanadan provinsseilla on maan vuonna 1867 säädetyn hallitusmuodon perusteella myös kulttuuripolitiikassa laaja toimivalta ja oikeudet. Territoriot taas ovat tiiviimmin liittovaltion hallituksen ohjauksessa. Siten erilaisilla alueilla on vaihtelevat lähtökohdat alueellisen kulttuuripolitiikan toteuttamiseen.

Alueellisia yhtäläisyyksiä

Kunkin provinssin ja territorion kulttuuripolitiikalle on omistettu teoksessa oma lukunsa. Eri kirjoittajien toteuttamissa luvuissa kuvataan tiiviisti kunkin alueen historiaa, kulttuurihallinnon kehitystä sekä keskeisiä sosiodemografisia, poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia piirteitä.

Teoksen toimittajien tavoitteisiin kuuluivat tapaustutkimuksen tekeminen sekä eri alueiden vertailun edistäminen. Johdannon mukaan kutakin kirjoittajaa ohjeistettiin omassa, tiettyä aluetta käsittelevässä luvussaan vastaamaan kaikille yhteisesti osoitettuihin kulttuuripoliittisiin kysymyksiin (s. 30). Näin pyrittiin edistämään lukujen yhtenäisyyttä ja mahdollistamaan alueiden keskinäistä vertailua.

Kuitenkin johdannossa todetaan, ettei kaikkiin kysymyksiin ollut mahdollista vastata kaikilla alueilla. Yleisimmin syynä olivat aukot saatavilla olleessa tutkimustiedossa.

Alueellisiin lukuihin perustuva rakenne tarjoaa lukijalle syvälle meneviä analyyseja, mutta käytännössä tiettyjen alueiden vertailu on pitkien alalukujen perusteella vaikeaa. Keskeisimmät vertailua taustoittavat tiedot kuten sijainti,

pinta-ala sekä asukasluku olisivat myös sopineet esimerkiksi omaan karttakuvaansa johdannon päätteeksi.

Vertailun vaikeudesta huolimatta lukiessa alkaa hahmottaa keskeisiä alueellisille kulttuuripolitiikoille yhteisiä teemoja. Provinssien ja territorioiden kulttuuripolitiikoille on yhteistä etenkin kulttuurin demokratisointi, desentralisaatio ja kulttuurin käyttö aluekehityksen instrumenttina. Kiinnostavaa on, että aluetason rakenteen eroista huolimatta teemat ovat hyvin tunnistettavia alueellisessa ja paikallisessa kulttuuripolitiikassa Suomessakin. Myös kulttuuriteollisuus (cultural industries) on korostunut monella Kanadan alueella.

Kiinnostavaa on, että monessa Kanadan alueita kuvaavissa luvuissa nousee esiin yksittäisten vaikutusvaltaisten henkilöiden – poliitikkojen, kulttuuriammattilaisten, viranhaltijoiden – voimakas vaikutus kulttuuripolitiikan muotoiluun ja suuntaamiseen tietyllä alueella.

Lähtökohtana alueiden erilaisuus

Kanadassa aluetason rakenne ja lähtökohdat sallivat ja edistävät alueellista erilaistumista myös kulttuuripolitiikassa. Kirjan mukaan Kanadan eri provinssit ja territoriot tulkitsevat erilaisin tavoin kulttuurisia tehtäviään (s. 24). Lisäksi kulttuuripolitiikan ja sen tavoitteiden muotoilut vaihtelevat paljonkin eri provinssien ja territorioiden välillä.

Teoksessa alueita erottavina tekijöinä nostetaan esiin etenkin kielet ja erilaiset kulttuuriperinnöt. Kanadan virallisia kieliä ovat englanti ja ranska. Alkuperäiskansioihin kuuluvat nk. ensimmäiset kansat (engl. First Nations, ransk. Premières nations), inuitit ja métissit, jotka edustavat kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisia alkuperiä.

Vaikka provinssit ja territoriot kuvataan lähtökohtaisesti erilaisina alueina, näiden kahden alueryhmän välisten kulttuuripoliittisten piirteiden eroja ei käsitellä syvemmin. Tämä olisi ollut kiinnostavaa suhteessa niiden toisistaan eroavaan kulttuuripoliittiseen päätösvaltaan ja toimintavapauteen.

Kanadan alueellisen erilaistumisen lähtökohta on hyvin erilainen kuin Suomessa, jossa hyvinvointivaltion kulttuuripolitiikan päämäärä on yhtäläisten palveluiden tarjoaminen ja toimintamahdollisuuksien edistäminen yhtäläisesti maan eri osissa. Näiden päämäärien toteuttamisessa paikallistaso eli kunnat nousevat tärkeään asemaan.

Suomessa alueet ovat Kanadan tapaan kulttuuriperinnöltään ja osin myös kieleltään erilaisia. Alueellinen taso on erilaistunut myös rakenteeltaan. Suomessa aluetason kulttuuripolitiikkaa leimaa monitoimijuus, jossa kulttuuripoliittista valtaa ja vastuuta on jaettu Taiteen edistämiskeskukselle, maakunnan liitoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä aluehallintovirastoille.

Paikallinen kohdeyleisö

Kirjan lähestymistapa on ennemmin kuvaileva kuin analyyttinen: kirja ei vastaa alueellisen kulttuuripolitiikan käsitteiden syventämisen tarpeeseen. Vaikka alueellisen kulttuuripolitiikan lisäksi mainitaan siihen kytkeytyvinä ilmiöinä esimerkiksi regionalismi, regionalisaatio, desentralisaatio ja devoluutio, käsitteitä ei määritellä tai kytketä toisiinsa.

Kirjan alussa listataan varsin laaja kohdeyleisö (s. 36). Joukossa mainitaan muun muassa professorit, poliitikot, tutkijat ja kulttuurialan ammattilaiset. Kiinnostavaa on, ettei provinsseja ja territorioita mainita listassa, vaikka juuri niiden voisi erityisesti odottaa hyötyvän varsin syväluotaavista alueellisista katsauksista oman kulttuuripolitiikkansa hahmottamisessa ja kehittämisessä.

Suomalaiselle lukijalle alueellisten kulttuuripolitiikkojen kuvaukset jäävät jokseenkin irrallisiksi. Kartan puuttuessa Kanadan maantiedettä tuntematon lukija joutuu vuorottelemaan kirjan ja internetistä haetun kartan välillä. Kuvauksen taso vaihtelee huomattavasti: alueelliset kuvaukset esimerkiksi kulttuuripolitiikan kehityksestä tietyllä alueella menevät ajoittain hyvin pikkutarkoiksi, kun taas monet Kanadan aluetason perustiedot jäävät alussa kokonaan esitte-

lemättä.

Merkitys kulttuuripolitiikan tutkimukselle Suomessa

Vaikka kirjan kohdeyleisö tuntuu olevan vahvasti kanadalaista, suomalaisessa kontekstissa teosta voi hyödyntää heijastuspintana. Siinä esitetyt kysymykset voisivat toimia esimerkkinä alueellisen kulttuuripolitiikan syvempään tarkasteluun myös Suomen eri alueilla, esimerkiksi harvemmin hahmoteltujen kulttuuristen ja kielellisten erojen näkökulmasta.

Kanada on lähtökohtaisesti monikulttuurinen maa, jolla on kaksi virallista kansalliskieltä. Tämä on näkynyt myös kulttuuripolitiikan tutkimuksessa varsin konkreettisella tavalla.

Se, että kirjan alkuperäinen painos julkaistiin ranskaksi jo kymmenen vuotta englanninkielistä versiota aiemmin osoittaa, että alueellisen kulttuuripolitiikan tutkimus on kiinnostanut vähemmistökielisen yliopiston tutkijoita pääkieltä edustavia tutkimustahoja enemmän. Tämän voi ymmärtää tarpeena lähestyä kulttuuripolitiikkaa ja sen vaikutuksia kulttuuri-identiteetin ja kulttuuristen oikeuksien näkökulmasta.

Ranskankielisten ja englanninkielisten tutkijoiden välinen kuilu on olemassa: vaikka rinnakkaiselo tiedostetaan, tutkimuksellista kanssakäymistä ja aineistojen keskinäistä hyödyntämistä on tehty vähemmän (s. 17). Näin ollen kiinnostus toisen kansalliskielen alueen kulttuuripolitiikkaan on ollut vähäistä.

Suomessa kahden virallisen kansalliskielen ja kulttuuripolitiikan tutkimuksen suhde on ollut päinvastainen. Täällä lähes kaikki kulttuuripolitiikan tutkimus tapahtuu pääkielellä eikä ruotsinkielisten alueiden kulttuuripolitiikka ole ollut erillisen tarkastelun kohteena. Vakiintunut käytäntö jättää Ahvenanmaa paikallisten ja alueellisten tarkastelujen ulkopuolelle on vahvistanut ajatusta yhtenäisestä, yksikielisestä Manner-Suomesta ilman sen kummempia alueellisia kulttuurisia eroja.

Kanadalaisessa tutkimuksessa korostuu kulttuurisen moninaisuuden merkitys alueelliselle kulttuuripolitiikalle. Tämän näkökulman hahmottaminen suomalaisessa kontekstissa voisi tuoda esille yllättäviäkin alueellisia erityisyyksiä ja näkymiä suomalaisen kulttuurin sisäänrakennettuun, joskin näkymättömään moninaisuuteen.